

Поснова Т. В.

кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник сектора аналізу освітнього фінансування відділу освітньої статистики та аналітики
ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, tatosnova@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2038-7743>

Зятковський В. І.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник сектора аналізу освітнього фінансування відділу освітньої статистики та аналітики
ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, volodymyrzyatkovskyy@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-8543-7992>

РОЛЬ КРЕАТИВНОГО ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню ролі креативного людського капіталу в досягненні цілей сталого розвитку (ЦСР) та інтеграції інноваційних підходів у соціально-економічні стратегії. На основі детального аналізу, наведеного в статті, розкрито багатовимірний вплив креативного людського капіталу на економічну, соціальну й екологічну складові сталого розвитку як ключові драйвери інноваційних трансформацій. Висвітлено концептуальні засади сталого розвитку, в яких креативний людський капітал розглядається як невід’ємна складова циркулярної економіки та соціальної інклюзії. Автори обґрунтовують, що креативний людський капітал сприяє формуванню інноваційних рішень у таких сферах, як управління природними ресурсами, енерго-ефективність, урбаністика, цифровізація, соціальна згуртованість тощо. Проведено кількісний аналіз індексів сталого розвитку, інновацій і конкурентоспроможності талантів у деяких країнах ЄС та в Україні за 2023 р., що вказують на наявність тісного зв’язку між розвитком креативного людського капіталу, інноваціями й досягненням ЦСР. Аналіз показників підтверджує, що країни з високим рівнем інноваційного потенціалу та культурно-орієнтованим підходом до економіки досягають значно кращих результатів у сталому розвитку. Розглянуто внесок креативного людського капіталу в забезпечення кожної із 17 ЦСР, що вимагає інтеграції інноваційних і креативних підходів, які стимулюють економічне зростання, соціальну рівність та екологічну стійкість. Цей підхід включає інноваційні рішення для подолання бідності, сталого управління природними ресурсами, боротьби зі зміною клімату, збереження біорізноманіття, а також створення умов для гідної праці та економічного зростання. Отримані результати свідчать, що в післявоєнному відновленні України креативний людський капітал є незамінним ресурсом, який не лише сприяє економічному відновленню, а й слугує потужним інструментом подолання сучасних глобальних викликів, адже забезпечує сталий розвиток шляхом інтеграції культурних, технологічних і економічних підходів у стратегії національного й міжнародного рівнів.

Ключові слова: креативний людський капітал, креативна економіка, Цілі сталого розвитку, Індекс сталого розвитку, Глобальний індекс інновацій, Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів.

JEL classification: J24, G61, G62, K30, K31, K33.

DOI: 10.32987/2617-8532-2024-6-141-155.

Креативний людський капітал є фундаментальним чинником досягнення сталого розвитку завдяки своєму інноваційному потенціалу, який сприяє подоланню екологічних, соціальних та економічних викликів. Поєднуючи таланти, знання, креативність і підприємницький дух, креативний людський капітал формує базу для створення інноваційних рішень, що підвищують ефективність використання ресурсів, знижують екологічний вплив та поліпшують якість життя. У рамках Порядку денного сталого розвитку до 2030 року, який включає 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР), культура, мистецтво й інновації вперше здобули визнання як основні складові для їх досягнення [1]. У цьому контексті важливу роль відіграє креативна економіка, яка за визначенням ЮНКТАД є синтезом інтелекту, технологій і творчості й тому не має чітких меж [2].

ЮНЕСКО, враховуючи наскрізну роль культури в забезпеченні сталого розвитку, у своїй глобальній програмі «Культура 2030» підкреслює, що культура та цифрові інновації мають інтегруватися в усі аспекти сталого розвитку, а саме:

- сприяти соціальній згуртованості через культурні ініціативи;
- використовувати цифрові технології для підвищення ефективності управління природними ресурсами;
- розвивати креативні індустрії, які поєднують культуру із сучасними технологіями [3].

Культура як складова креативної економіки сприяє досягненню ЦСР не лише як самостійна галузь, а й як невід’ємний компонент інших секторів економічної діяльності. Вона є самодостатньою цінністю, тож одночасно ві-

діграє ключову роль у досягненні багатьох ЦСР. Культура сприяє сталому розвитку міст, економічному зростанню та створенню гідних умов праці, зменшенню регіональних диспропорцій, збереженню природного середовища, досягненню гендерної рівності, упровадженню інновацій і формуванню мирного, інклюзивного суспільства, вільного від соціальних бар’єрів. Як чинник, що безпосередньо сприяє отриманню економічних та соціальних вигід, культура також може розглядатись як засіб підвищення ефективності заходів у сфері розвитку. Зважаючи на це ООН оголосила 2021 рік Міжнародним роком креативної економіки для сталого розвитку [4].

Згідно з дослідженням «Майбутнє креативної економіки», креативний людський капітал відіграє ключову роль у розвитку інноваційних рішень у різних секторах економіки, сприяючи економічному зростанню та сталому розвитку [5]. Зокрема, креативний людський капітал сприяє «зеленому переходу», інтеграції стійких рішень у соціальні, економічні й екологічні процеси. Як зазначено у звіті Єврокомісії «Культурні та креативні сектори та індустрії, що сприяють зеленому переходу та стикаються з енергетичною кризою» за 2023 р., культурний і креативний сектори активно впливають на зміну моделей поведінки та формування екологічної свідомості [6]. Ці сектори допомагають упроваджувати стійкі технології в таких сферах, як архітектура, дизайн і мода, використовуючи екологічні матеріали, енергоефективні стандарти й принципи циркулярної економіки. Водночас медіа та цифрові платформи підвищують обізнаність щодо енергозбережен-

ня й відновлюваних джерел енергії. Енергетична криза підкреслила важливість адаптивних рішень, в яких культурно-креативні сектори слугують платформою для співпраці та залучення громад до глобальних екологічних ініціатив. Місцеві культурні проекти підтримують розвиток низьковитратної енергетичної інфраструктури та сприяють соціальній згуртованості. Таким чином, креативні індустрії, що ґрунтуються на креативному людському капіталі, відіграють провідну роль у «зеленому переході», оскільки саме креативний потенціал у цих галузях забезпечує розроблення інноваційних стійких рішень, упровадження екологічно чистих технологій і формування екологічної свідомості в суспільстві.

Відповідно до Закону України «Про культуру», креативні індустрії визначаються як види економічної діяльності, що спрямовані на створення доданої вартості та робочих місць через культурне або креативне вираження [7]. До креативних індустрій відносять 34 види діяльності, серед яких: візуальне мистецтво, сценічне мистецтво, видавнича діяльність, дизайн, мода, ІТ, аудіовізуальне мистецтво, архітектура, реклама, бібліотеки, архіви та музеї тощо [8]. Отже, креативний людський капітал, як основний фактор виробництва в креативних індустріях, не лише сприяє інноваціям, а й формує нову економічну парадигму, де економічна діяльність є платформою для культурної самореалізації.

У цьому контексті післявоєнне відновлення України виступає важливим прикладом використання креативного людського капіталу для відновлення соціально-економічної

стабільності, зміцнення людського потенціалу й упровадження інноваційних стратегій. Адже в умовах соціальних і економічних викликів, руйнувань інфраструктури для стійкого розвитку країни необхідний саме комплексний підхід, що охоплює розвиток креативних індустрій та адаптацію бізнес-моделей.

У післявоєнному відновленні України креативний людський капітал відіграє ключову роль, сприяючи інтеграції економічного, соціального та екологічного аспектів у стратегії сталого розвитку. Уряд запровадив низку ініціатив, як-от Стратегія сталого розвитку України до 2030 року, що базується на 17 ЦСР ООН і враховує інтеграцію всіх аспектів життя [9]. У 2021 р. було затверджено Національну економічну стратегію до 2030 року, яка визначає пріоритети розвитку креативної економіки, включаючи освіту, інновації та міжнародну співпрацю [10]. Також було прийнято Концепцію цифрової трансформації, спрямовану на інтеграцію цифрових технологій у креативні індустрії, що сприяє створенню нових бізнес-моделей і розширенню підприємницьких можливостей. Окрім того, завдяки програмі «Креативна Європа», грантам від міжнародних організацій та стартап-фондам фінансується навчання й розвиток креативних фахівців. Як зазначається у звіті «Культура та креативні індустрії в Україні: стійкість, відновлення, інтеграція з ЄС», без стійкості власне культурного сектора внесок культурних інституцій у стійкість України не можливий [11].

Українські креативні індустрії, які генерують близько 3 % ВВП держави (10,7 млрд дол. США у 2022 р.), через воєнний стан зіткнулись із серйоз-

ними викликами. Еміграція близько 8 млн осіб, включаючи багатьох представників креативних професій, зменшила кадровий потенціал країни, але водночас сприяла інтеграції українських спеціалістів у глобальну економіку. ІТ-сектор, що становить 38 % експорту послуг, залишається провідним драйвером економіки, забезпечуючи 4,8 млрд дол. США експорту за 9 місяців 2024 р., попри скорочення числа іноземних замовників і релокацію компаній [12]. Окрім того, цифровізація стала рушієм адаптації креативних індустрій, уможлививши перехід 70 % компаній на онлайн-формат, що зберегло робочі місця та підтримало розвиток. Інновації в онлайн-освіті та креативних платформах сприяють збереженню й удосконаленню людського капіталу, який залишається фундаментом для сталого розвитку України.

Отже, культура та цифровізація є взаємопов'язаними елементами, що підтримують інновації, зберігають культурну спадщину та забезпечують більш стійкий, інклюзивний і гармонійний розвиток. Таким чином, креативний людський капітал виступає потужним драйвером сталого розвитку, адже сприяє економічному зростанню, соціальній стабільності та інноваційному оновленню в умовах післявоєнного відновлення України.

Дослідженню змісту й особливостей розвитку креативного людського капіталу та його ролі в сталому розвитку присвячено праці ряду зарубіжних науковців. Зокрема, М. Сіпа вивчає фактори креативності людського капіталу в умовах сталого розвитку в польських і словацьких економічних суб'єктах [13]. А. Сокол та А. Мемпель-Снежик розглядають креативний капітал як джерело сталого розвитку

в польських регіонах [14]. М. Суціу, Д. Насулі показують, що інтелектуальний капітал і креативна економіка є провідними драйверами конкурентоспроможності для розумного та сталого розвитку, а також аналізують виклики й можливості для культурних і креативних спільнот [15].

Питання сутності та особливостей креативного людського капіталу вивчають і українські науковці. Так, І. Каленюк та Н. Кузнецова розглядають розвиток людського капіталу в умовах становлення креативної економіки [16]; О. Циркун, Л. Гальперіна і М. Філіпенко розкривають його роль в інноваційній стратегії дослідницьких університетів світу [17]. О. Яцунь розглядає економічний аспект креативного людського капіталу в просторі суспільства знань [18].

Роль людського капіталу в забезпеченні сталого економічного розвитку розкривається в статті О. Подри [19]. Дослідження Н. Красностанової та Р. Стоян присвячене ЦСР у контексті формування й розвитку людського капіталу [20].

Водночас в Україні дослідження, присвячені впливу креативного людського капіталу на забезпечення сталого розвитку, практично відсутні.

Сталий розвиток як концепція набув популярності в другій половині ХХ ст., коли глобальні соціальні, економічні та екологічні виклики висунули нові вимоги до стратегії довгострокового розвитку. Міжнародні організації, зокрема ООН, визначають сталий розвиток як процес, що задовольняє потреби нинішнього покоління без компрометації можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої потреби, акцентуючи на трьох ключових аспектах: еконо-

мічному, соціальному й екологічному. У 2015 р. ООН було сформульовано 17 Цілей сталого розвитку до 2030 року, а саме:

1. Подолання бідності.
2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства.
3. Міцне здоров'я та благополуччя.
4. Якісна освіта.
5. Гендерна рівність.
6. Чиста вода та санітарія.
7. Доступна та чиста енергія.
8. Гідна праця та економічне зростання.
9. Індустрія, інновації та інфраструктура.
10. Зменшення нерівності.
11. Сталий розвиток міст і громад.
12. Відповідальне споживання та виробництво.
13. Боротьба зі зміною клімату.
14. Збереження морських екосистем.
15. Збереження екосистем суходолу.
16. Мир, справедливість і ефективні інститути.
17. Партнерство заради сталого розвитку [1].

Зазначені ЦСР охоплюють економічний, соціальний і екологічний аспекти сталого розвитку.

Економічний аспект сталого розвитку орієнтується на збереження та примноження матеріальних ресурсів, ефективне використання природних і людських ресурсів, а також створення умов для економічної стабільності. Економічний підхід передбачає такі заходи, як інноваційний розвиток, підвищення продуктивності праці, технологічний прогрес та стабільне зростання доходів, що дають змогу економікам адаптуватися до змін і відповідати викликам часу. Важливим показником економічного сталого розвитку є інноваційний по-

тенціал економіки, який забезпечує довгострокове зростання та якісні зміни у структурі виробництва.

Соціальний аспект сталого розвитку зосереджений на забезпеченні рівних можливостей, соціальній інтеграції, охороні здоров'я, освіті та інших чинниках добробуту населення. Соціальна справедливість і рівність є невід'ємними складовими сталого розвитку, оскільки без забезпечення основних прав та свобод неможливо досягти стабільності в суспільстві. Важливим фактором соціального розвитку є людський капітал, що зростає завдяки освіті, культурі й розвитку навичок. У контексті сталого розвитку соціальна складова стає базою для інтеграції соціальної політики та економічного зростання, що сприяє створенню гармонійного суспільства.

Екологічний аспект сталого розвитку пов'язаний із забезпеченням екологічної стійкості, збереженням біорізноманіття, управлінням природними ресурсами та зменшенням негативного впливу економічної діяльності на довкілля. Це передбачає скорочення викидів парникових газів, перехід до відновлюваних джерел енергії, упровадження екологічних стандартів у виробництві й споживанні. Розумне використання природних ресурсів є основою екологічної стійкості, що дає можливість підтримувати екосистеми в стабільному стані. Урахування екологічної складової передбачає інтеграцію природоохоронних заходів на всіх рівнях суспільного життя, від глобальних до локальних.

Для досягнення ЦСР у кожному контексті необхідні креативні підходи, ноу-хау, технології та фінансові ресурси всього суспільства, що вимагає інтеграції інноваційних

стратегій. У цьому зв'язку важливо розглянути концептуальні підходи до сталого розвитку в контексті креативної економіки, яка є ключовим фактором реалізації таких стратегій.

У креативній економіці концепція сталого розвитку набуває особливого значення, оскільки вона пов'язана з новими способами генерації економічної вартості, які враховують соціальну й екологічну складову. Креативна економіка базується на діяльності, що використовує креативний потенціал людини як основне джерело створення цінності. Одним із концептуальних підходів до сталого розвитку в контексті креативної економіки є підхід соціальної інклюзії й культурного збагачення. Креативні індустрії сприяють соціальній інклюзії, забезпечуючи участь у культурному житті суспільства різних соціальних груп. Культура та мистецтво сприяють формуванню толерантності, розуміння й міжкультурного діалогу, а це зміцнює соціальну згуртованість, сприяє зниженню рівня соціальної напруги та інтеграції різних суспільних груп, що важливо для досягнення стабільного й сталого суспільства.

За іншого, інноваційно-економічного, підходу креативні індустрії розглядаються як рушій економічного зростання і стабільності. Креативна економіка має високий потенціал створення робочих місць, підвищення продуктивності праці та впровадження інновацій. Діяльність у креативних індустріях потребує менших природних ресурсів, оскільки базується на людському капіталі, інтелектуальних і творчих здібностях, що сприяє зменшенню екологічного навантаження.

Екологічний підхід до креативної економіки орієнтований на впровадження сталих практик у виробництві та споживанні креативних продуктів. Використання екологічно чистих матеріалів, зменшення споживання енергії й упровадження циркулярної економіки є важливими складовими екологічного підходу. Наприклад, дизайнери можуть використовувати перероблені матеріали, а архітектори – екологічні рішення для зменшення вуглецевого сліду будівель. Це сприяє формуванню нових, еколого орієнтованих стандартів в індустрії та дає змогу зменшити вплив на екосистеми.

Взаємодія цих підходів створює нові можливості для креативної економіки, яка може виступати не тільки джерелом економічного зростання, а й засобом досягнення сталого розвитку. Синергія між креативним людським капіталом і стратегіями сталого розвитку стає критично важливою в сучасних економічних та соціальних умовах. Завдяки своїй здатності генерувати нові ідеї й технологічні рішення фахівці з креативних індустрій сприяють розробленню ефективних підходів до ресурсозбереження, створенню екологічних продуктів і розвитку соціально орієнтованих бізнес-моделей. Підходи до синергії ґрунтуються на інтеграції цінностей сталого розвитку в діяльність креативних індустрій, що уможливорює поєднання економічного зростання з мінімізацією екологічного впливу та соціальною відповідальністю.

Одним із прикладів такої синергії є концепція циркулярної економіки, яка активно впроваджується в дизайн, моді, архітектурі та інших сферах

креативної економіки. Використання екологічно чистих матеріалів, розроблення продуктів із тривалим життєвим циклом і впровадження моделей переробки сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля. Креативні фахівці використовують свої навички та інноваційне мислення для створення таких рішень, що задовольняють потреби сучасних споживачів і водночас підтримують цінності сталого розвитку. Завдяки активній участі креативного капіталу в розробленні й популяризації цих практик досягається комплексний ефект, що включає економічний, соціальний і екологічний виміри.

Крім того, креативний людський капітал підтримує сталий розвиток через соціальні ініціативи, орієнтовані на рівні можливості, інклюзію та зростання суспільного добробуту. Креативні індустрії активно сприяють розвитку громадянського суспільства, ініціюючи проекти, що залучають різні соціальні групи до культурної й економічної діяльності, сприяють поширенню знань і культурних цінностей, які створюють міцний фундамент для сталого розвитку, формуючи свідомість щодо раціонального використання ресурсів та соціальної відповідальності. Наприклад, медіа, кіно, реклама та інші креативні сектори сприяють популяризації екологічних і соціальних цінностей через інноваційні формати комунікації, розвиваючи культурні наративи про значення сталого розвитку.

Креативні індустрії, зокрема ті, що пов'язані з високими технологіями, такими як ІТ, також стимулюють сталий розвиток шляхом створення цифрових рішень для оптимізації використання ресурсів і знижен-

ня вуглецевих викидів. Інноваційні платформи дають змогу розвивати моделі обміну, інтеграції спільнот та використання новітніх технологій, що сприяє ефективнішій взаємодії у сферах охорони довкілля, освіти й охорони здоров'я. Таким чином, креативний людський капітал у поєднанні з інноваційними технологіями не лише забезпечує економічне зростання, а й створює міцне підґрунтя для сталого розвитку, підвищуючи якість життя та забезпечуючи культурний та соціальний прогрес.

Оцінити рівень розвитку креативного людського капіталу й, відповідно, його вплив на сталий розвиток можна на основі Глобального індексу інновацій та Глобального індексу конкурентоспроможності талантів, оскільки креативний людський капітал тісно пов'язаний з інноваціями й творчими навичками. Глобальний індекс інновацій (ГІІ) – це рейтинг, який оцінює інноваційний потенціал і продуктивність країн. Він базується на багатьох факторах, що визначають здатність країни генерувати нові ідеї, технології та продукцію, а також інтегрувати їх у економічний і соціальний розвиток. ГІІ вимірюється за допомогою кількох основних категорій, таких як інститути (урядова політика, інфраструктура), людський капітал та дослідження, інфраструктура, розвиток ринку й бізнесу, а також результати технологій і креативні результати. ГІІ є важливим індикатором для оцінки потенціалу країни щодо досягнення ЦСР, адже інновації безпосередньо впливають на економічний, екологічний та соціальний прогрес. Високий рівень інновацій означає, що країна здатна впроваджувати передові технології, які сприяють

ефективному використанню ресурсів і підвищенню рівня життя.

Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (ГІКТ) – ще один важливий показник розвитку креативного людського капіталу. Він оцінює здатність країни створювати, залучати, розвивати та утримувати таланти, що безпосередньо впливає на рівень розвитку творчих і технічних навичок у суспільстві. Оскільки креативний людський капітал охоплює широкий спектр навичок, які стимулюють інновації й економічне зростання в креативних індустріях, ГІКТ дає чітке уявлення про те, як країни інвестують у людські ресурси, що можуть сприяти розвитку цих індустрій.

Індекс сталого розвитку (ІСР) – це комплексний індикатор рівня розвитку країни в контексті її здатності досягати ЦСР. Він вимірює соціальний, економічний і екологічний прогрес країни з урахуванням глобальних стандартів сталого розвитку. ІСР вра-

ховує широкий спектр показників, якот: рівень бідності, доступ до освіти, охорона здоров’я, ступінь нерівності, забруднення навколишнього середовища, використання ресурсів, розвиток інфраструктури та інновацій.

Розглянемо залежність індексів сталого розвитку, інновацій і конкурентоспроможності талантів у деяких країнах ЄС та в Україні (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, залежність ІСР від ГП та ГІКТ є достатньою й взаємопов’язаною, з коефіцієнтами кореляції 0,80 і 0,88 відповідно. Це вказує на те, що країни з високими результатами за інноваціями та розвитком талантів мають значно більші досягнення зі сталого розвитку. Інновації, зокрема в екологічно чистих технологіях та енергоефективних рішеннях, є ключовими для досягнення сталих економічних і екологічних цілей. Водночас високий рівень розвитку людського капіталу через освіту, професійну підготовку й залучення кваліфікованих кадрів створює

Таблиця 1
Аналіз індексів сталого розвитку, інновацій і конкурентоспроможності талантів у деяких країнах ЄС та в Україні за 2023 р.

Країна	ІСР		ГП			ГІКТ	
	Місце в рейтингу	Значення	Місце в рейтингу	Підіндекс		Місце в рейтингу	Значення
				Людський капітал і дослідження	Творчі результати		
Фінляндія	1	86,35	7	61,6	47,6	6	74,35
Швеція	2	85,70	2	62,7	57,8	9	73,86
Данія	3	85,00	10	58,9	52,9	4	76,54
Німеччина	4	83,45	9	61,4	53,9	14	69,88
Франція	5	82,76	12	54,4	43,6	19	66,91
Польща	10	81,69	40	42,6	38,1	37	54,10
Швейцарія	22	79,30	1	60,8	67,1	1	78,96
Нідерланди	24	79,21	8	56,1	55,9	5	74,76
Болгарія	41	75,54	38	32,3	49,7	49	49,05
Україна	44	74,81	60	34,3	23,7	64	44,80

Складено авторами за: [21–23].

умови для інноваційного зростання та ефективного управління ресурсами. Країни, які активно інвестують у науково-технічні інновації й розвиток талантів, такі як Швеція, Фінляндія та Данія, лідирують за обома індексами, що сприяє вищим показникам сталого розвитку, зокрема з доступної та чистої енергії (Ціль 7), гідної праці та економічного зростання (Ціль 8) і зменшення нерівності (Ціль 10). У свою чергу, країни з невисоким рівнем інновацій та розвитку людського капіталу, як-от Україна й Болгарія, мають обмежені можливості для досягнення сталого розвитку, зокрема в таких аспектах, як подолання бідності (Ціль 1), якісна освіта (Ціль 4) і боротьба зі зміною клімату (Ціль 13). Це свідчить про важливість інтеграції стратегій для розвитку інновацій і талантів як не-

від’ємної частини досягнення широкого спектра ЦСР. І хоча Україна поступається багатьом країнам ЄС, однак має потенціал для розвитку завдяки зростанню сфери ІТ та креативних індустрій. Таким чином, усі складові ГПІ та ГІКТ прямо чи опосередковано впливають на сталість суспільства. Стратегії, що забезпечують конкурентоспроможність у залученні, розвитку та утриманні талантів, підтримують не лише економічне зростання, а й формування стійких суспільних структур і еколого орієнтованого розвитку, що є невід’ємною частиною сучасної концепції сталого розвитку.

Розглянемо роль креативного людського капіталу в забезпеченні досягнення 17 ЦСР (табл. 2).

Як бачимо, кожна ЦСР вимагає інтеграції інноваційних і креативних

Таблиця 2
Внесок креативного людського капіталу в забезпечення досягнення ЦСР

№	Ціль сталого розвитку	Внесок креативного людського капіталу в забезпечення досягнення цілі
1	Подолання бідності	Забезпечення економічних можливостей через розвиток креативних індустрій, які створюють нові джерела доходів та зменшують залежність від традиційних секторів
2	Подолання голоду, розвиток сільського господарства	Інтеграція інноваційних рішень у сільське господарство, включаючи використання цифрових технологій для оптимізації процесів і просування агрокультури
3	Міцне здоров’я та благополуччя	Створення цифрових медіапроектів, що популяризують здоровий спосіб життя, та розроблення ІТ-рішень для поліпшення доступу до медичних послуг
4	Якісна освіта	Упровадження креативних освітніх технологій, таких як інтерактивні платформи та гейміфікація навчання, для формування в молоді інноваційного мислення
5	Гендерна рівність	Підтримка культурних і творчих ініціатив, які розширюють можливості для жінок у креативних секторах та сприяють руйнуванню гендерних стереотипів
6	Чиста вода та санітарія	Застосування креативного підходу до розроблення інформаційних кампаній і технологій, що сприяють усвідомленню важливості водних ресурсів та їх збереження
7	Доступна та чиста енергія	Сприяння впровадженню «зелених» технологій і «розумних мереж», що забезпечують перехід до відновлюваних джерел енергії. Завдяки інноваціям у дизайні, архітектурі й цифрових платформах мінімізуються втрати енергії, знижуються вуглецеві викиди та підвищується доступність чистої енергії для різних регіонів

№	Ціль сталого розвитку	Внесок креативного людського капіталу в забезпечення досягнення цілі
8	Гідна праця та економічне зростання	Розвиток нових професій у креативних індустріях. Створення умов для гідної праці через інклюзивні моделі зайнятості, які забезпечують рівні можливості для різних соціальних груп, зокрема молоді, жінок і людей з інвалідністю. Розвиток креативного підприємництва та підтримка стартапів у креативних секторах стимулюють економічне зростання, зберігаючи баланс між економічною ефективністю й соціальною відповідальністю
9	Індустрія, інновації та інфраструктура	Розвиток креативних індустрій; залучення креативного людського капіталу до створення цифрової інфраструктури та промисловості, сприяння впровадженню інноваційних технологій, розроблення «розумних міст» і технологічних рішень для модернізації економіки
10	Зменшення нерівності	Розроблення культурних програм, спрямованих на інтеграцію маргіналізованих груп у суспільство; створення нових платформ для інклюзивної співпраці. Культура та мистецтво, як елементи креативних індустрій, сприяють руйнуванню стереотипів і зменшенню соціальної дискримінації. Через культурні ініціативи й медіа в суспільстві формуються цінності рівності, толерантності та взаємоповаги
11	Сталий розвиток міст і громад	Розроблення інноваційних концепцій для архітектури, дизайну міського простору, креативних просторів і культурних ініціатив, які сприяють гармонійному розвитку громад. Культурне сприяння збереженню архітектурної спадщини, розвитку культурних просторів та створенню сталого міського середовища; підтримка соціальної згуртованості в громадах через культурні ініціативи
12	Відповідальне споживання та виробництво	Популяризація свідомого споживання через медіа, створення IT-рішень для моніторингу ресурсів, зменшення шкідливого впливу на довкілля, упровадження принципів циркулярної економіки
13	Боротьба зі зміною клімату	Залучення IT-розробок і культурних проєктів для підвищення обізнаності про зміну клімату та створення інноваційних екологічних рішень
14	Збереження морських екосистем	Використання медіа й технологій для просування знань про морські екосистеми та підвищення відповідальності за їх захист
15	Збереження екосистем суходолу	Створення IT-інструментів і культурних проєктів для збереження біорізноманіття, популяризація сталого управління природними ресурсами. Упровадження «зелених» технологій у таких галузях, як архітектура, дизайн та мода, використовуючи екологічні матеріали й енергоефективні стандарти
16	Мир, справедливість та ефективні інститути	Використання креативних підходів для підвищення правової обізнаності, підтримки громадянських ініціатив і формування культури миру та справедливості
17	Партнерство заради сталого розвитку	Формування глобальних мереж співпраці через креативні платформи, що об'єднують різні культури, сектори й технології, для досягнення спільних результатів

Складено авторами.

підходів, що стимулюють економічне зростання, соціальну рівність та екологічну стійкість. Таким чином, креативний людський капітал є важливим чинником інтеграції різних секторів для досягнення сталого розвитку.

Роль креативного людського капіталу в післявоєнному відновленні

України є надзвичайно важливою для її економічної та соціальної стабільності. Креативні індустрії, включаючи медіа, дизайн, інформаційні технології й культурні проєкти, мають потенціал стати фундаментом для економічного відновлення, сприяючи створенню нових робочих місць та іннова-

ційних рішень для інфраструктури. В умовах відновлення країни, зокрема після припинення військових дій, креативні фахівці можуть допомогти розв'язувати проблеми відновлення в містах і на територіях, що постраждали, шляхом розроблення проєктів для реконструкції, стійких і екологічних рішень у будівництві та енергетичній сфері, а також програм для психологічної реабілітації й соціальної адаптації. Крім економічної, креативний людський капітал відіграє важливу роль у зміцненні соціальної згуртованості та культурної ідентичності, що наразі є дуже актуальним питанням для нашої держави у зв'язку з високим рівнем міграції українців за кордон. Через культурні проєкти, інноваційні платформи та освітні ініціативи можна сприяти відновленню національної ідентичності, інклюзивності й розвитку громадянського суспільства. Такі підходи не тільки забезпечать відновлення економіки, а й сприятимуть сталому розвитку України на глобальній арені.

Отже, як показало дослідження, креативний людський капітал справді відіграє вирішальну роль у досягненні ЦСР завдяки своєму інноваційному потенціалу, здатності адаптуватися до сучасних викликів та інтеграції креативних рішень у різні сфери. Ключова роль такого капіталу

полягає в забезпеченні технологічних інновацій, розробленні стійких бізнес-моделей, упровадженні освітніх платформ і культурних ініціатив, що сприяють екологічній, соціальній та економічній стійкості. Проведений аналіз індексів сталого розвитку, інновацій і конкурентоспроможності талантів у деяких країнах ЄС та в Україні за 2023 р. виявив залежність першого індексу (ІСР) від двох інших (ГІІ та ГІКТ), яка є достатньою та взаємопов'язаною, з коефіцієнтами кореляції відповідно 0,80 і 0,88. Показано, що креативний людський капітал робить свій внесок у досягнення 17 Цілей сталого розвитку, адже кожна з них вимагає інтеграції інноваційних і креативних підходів, що стимулюють економічне зростання, соціальну рівність та екологічну стійкість.

У післявоєнному відновленні України креативний людський капітал є незамінним ресурсом, що сприяє не лише економічному відновленню, а й соціальній інтеграції та культурній ідентичності. Інтеграція креативного людського капіталу в реалізацію ЦСР забезпечує системний підхід до відновлення й сталого розвитку, що дає можливість Україні ефективно долати виклики сучасності та прокладати шлях до стабільного майбутнього.

Список використаних джерел

1. Що таке Цілі сталого розвитку? *UNDP*: вебсайт. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>.
2. Creative Economy Outlook 2018: Trends in international trade in creative industries (2002–2015) and Country Profiles (2005–2014) / UNCTAD. 2019. URL: <https://unctad.org/webflyer/creative-economy-outlook-trends-international-trade-creative-industries>.
3. Culture – 2030 Indicators / UNESCO. 2019. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371562>.

4. International Year of Creative Economy for Sustainable Development, 2021 / UNCTAD. 2021. URL: <https://unctad.org/topic/trade-analysis/creative-economy-programme/2021-year-of-the-creative-economy>.
5. The Future of the Creative Economy. *Deloitte*. 2021. URL: <https://www.deloitte.com/uk/en/Industries/tmt/perspectives/the-future-of-the-creative-economy.html>.
6. Culture & Creative Sectors & Industries driving Green Transition and facing the Energy Crisis: Brainstorming Report / European Commission. 2023. URL: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/docs/voices-of-culture/voices-of-culture-brainstorming-report-green-transition-2023_en.pdf.
7. Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії»: Закон України від 19.06.2018 № 2458-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-19#Text>.
8. Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 № 265-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-%D1%80#Text>.
9. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року: проєкт Закону України від 07.08.2018 № 9015. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=332>.
10. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>.
11. Карнаух А., Кравчук К. Культура та креативні індустрії в Україні: стійкість, відновлення, інтеграція з ЄС. *Cultural Relations Platform*. 2024. URL: https://www.cultureinexternalrelations.eu/wp-content/uploads/2024/07/DGEAC-CRP-UA-Report-July-2024-UA.pdf?utm_source=chatgpt.com.
12. Статистика зовнішнього сектору. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.
13. Sipa M. The Factors Determining the Creativity of the Human Capital in the Conditions of Sustainable Development. *European Journal of Sustainable Development*. 2018. Vol. 7, No. 2. P. 1-13. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2018.v7n2p1>.
14. Sokół A., Mempel-Snieżyk A. Is creative capital a function of sustainable development: Framework development and application. *Journal of Cleaner Production*. 2022. Vol. 337. Article 130526. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.130526>.
15. Suci M. C., Năşulea D. F. Intellectual Capital and Creative Economy as Key Drivers for Competitiveness Towards a Smart and Sustainable Development: Challenges and Opportunities for Cultural and Creative Communities. *Intellectual Capital Management as a Driver of Sustainability* / F. Matos, V. Vairinhos, P. M. Selig, L. Edvinsson (Eds.). Springer, Cham, 2019. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-79051-0_5.
16. Каленюк І. С., Кузнецова Н. Б. Розвиток людського капіталу в умовах становлення креативної економіки. *Центральноукраїнський науковий вісник. Сер.: Економічні науки*. 2020. Вип. 4 (37). С. 77–85. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4\(37\).77-85](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4(37).77-85).
17. Циркун О., Гальперіна Л., Філіпенко М. Креативний людський капітал в інноваційній стратегії дослідницьких університетів світу. *Ринок цінних паперів України*. 2018. № 3-4. С. 37–45. URL: <http://securities.usmdi.org/PDF/1190.pdf>.
18. Яцунь О. М. Креативний людський капітал в просторі суспільства знань: економічний аспект. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 55–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvtpp_2014_2_7.
19. Подра О. П. Роль людського капіталу у забезпеченні сталого економічного розвитку: стан, проблеми, перспективи. *Соціально-правові студії*. 2020. Вип. 2 (8). С. 144–151. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2020-2-144-151>.

20. Красностанова Н. Е., Стоян Р. Г. Цілі сталого розвитку в контексті формування та розвитку людського капіталу. *Бізнес Інформ*. 2020. № 2. С. 422–428. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-2-422-428>.

21. Rankings: The overall performance of all 193 UN Member States. *Sustainable Development Report*. URL: <https://dashboards.sdgindex.org/rankings>.

22. Economy profile – Ukraine. *WIPO*: вебсайт. URL: <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/ukraine/section/economy-profile>.

23. The Global Talent Competitiveness Index 2023: What a Difference Ten Years Make What to Expect for the Next Decade / B. Lanvin, F. Monteiro (Eds.). *INSEAD*. 2023. URL: <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf>.

Tetiana Posnova

Ph. D. (Economics), Associate Professor, SSI "Institute of Educational Analytics", Kyiv, Ukraine, tatosnova@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2038-7743>

Volodymyr Zyatkovskiy

Ph. D. (Economics), SSI "Institute of Educational Analytics", Kyiv, Ukraine, volodymyrzyatkovskyy@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-8543-7992>

THE ROLE OF CREATIVE HUMAN CAPITAL IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. The article is dedicated to exploring the role of creative human capital in achieving the Sustainable Development Goals (SDGs) and integrating innovative approaches into socio-economic strategies. Based on a detailed analysis presented in the study, the multifaceted impact of creative human capital on the economic, social, and environmental dimensions of sustainable development is revealed, highlighting its position as a key driver of innovative transformations. The article outlines the conceptual foundations of sustainable development, wherein creative human capital is viewed as an integral component of the circular economy and social inclusion. The authors substantiate that creative human capital fosters the creation of innovative solutions in areas such as natural resource management, energy efficiency, urban development, and digitalization. The study includes a quantitative analysis of sustainable development indices, innovation metrics, and talent competitiveness across several EU countries and Ukraine. The analysis demonstrates a strong correlation between human capital development, innovation, and the achievement of SDGs. The findings confirm that countries with high innovation potential and a culturally oriented economic approach achieve significantly better results in sustainable development. The authors also examine creative human capital's contribution to achieving each of the 17 SDGs, emphasizing that all goals require the integration of innovative and creative approaches to stimulate economic growth, social equity, and environmental sustainability. Creative industries are pivotal for developing new technologies for agriculture, promoting healthy lifestyles, advancing interactive educational technologies, supporting gender equality, and enhancing infra-

structure. This approach also encompasses innovative solutions for sustainable natural resource management, climate change mitigation, biodiversity conservation, and creating conditions for decent work and economic growth. Thus, creative human capital serves as a vital factor in integrating various sectors to achieve sustainable development. The findings suggest that in Ukraine's post-war recovery, creative human capital is an indispensable resource contributing not only to economic reconstruction but also acting as a powerful tool to address contemporary global challenges. It ensures sustainable development through the integration of cultural, technological, and economic approaches into national and international strategies.

Keywords: creative human capital, creative economy, Sustainable Development Goals, Sustainable Development Index, Global Innovation Index, Global Talent Competitiveness Index.

References

1. UNDP. (n. d.). *What are the Sustainable Development Goals?* Retrieved from <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>.
2. UNCTAD. (2019). *Creative Economy Outlook 2018: Trends in international trade in creative industries (2002-2015) and Country Profiles (2005-2014)*. Retrieved from <https://unctad.org/webflyer/creative-economy-outlook-trends-international-trade-creative-industries>.
3. UNESCO. (2019). *Culture – 2030 Indicators*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371562>.
4. UNCTAD. (2021). *International Year of Creative Economy for Sustainable Development, 2021*. Retrieved from <https://unctad.org/topic/trade-analysis/creative-economy-programme/2021-year-of-the-creative-economy>.
5. Deloitte. (2021). *The Future of the Creative Economy*. Retrieved from <https://www.deloitte.com/uk/en/Industries/tmt/perspectives/the-future-of-the-creative-economy.html>.
6. European Commission. (2023). *Culture & Creative Sectors & Industries driving Green Transition and facing the Energy Crisis: Brainstorming Report*. Retrieved from https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/docs/voices-of-culture/voices-of-culture-brainstorming-report-green-transition-2023_en.pdf.
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018). *On amendments to the Law of Ukraine "On Culture" regarding the definition of "creative industries"* (Act No. 2458-VIII, June 19). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-19#Text> [in Ukrainian].
8. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2019). *On approval of economic activities related to creative industries* (Order No. 265-p, April 24). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018). *On the Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030* (Draft Act No. 9015, August 7). Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=332> [in Ukrainian].
10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021). *On approval of the National Economic Strategy for the period up to 2030* (Decree No. 179, March 3). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. Karnaukh, A., & Kravchuk, K. (2024). Culture and creative industries in Ukraine: sustainability, recovery, integration with the EU. *Cultural Relations Platform*. Retrieved from https://www.cultureinexternalrelations.eu/wp-content/uploads/2024/07/DGEAC-CRP-UA-Report-July-2024-UA.pdf?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
12. National Bank of Ukraine. (n. d.). *External Sector Statistics*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> [in Ukrainian].

13. Sipa, M. (2018). The Factors Determining the Creativity of the Human Capital in the Conditions of Sustainable Development. *European Journal of Sustainable Development*, 7(2), 1-13. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2018.v7n2p1>.
14. Sokół, A., & Mempel-Śnieżyk, A. (2022). Is Creative Capital a Function of Sustainable Development: Framework Development and Application. *Journal of Cleaner Production*, 337, 130526. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.130526>.
15. Suci, M. C., & Nășulea, D. F. (2019). Intellectual Capital and Creative Economy as Key Drivers for Competitiveness Towards a Smart and Sustainable Development: Challenges and Opportunities for Cultural and Creative Communities. In *Intellectual Capital Management as a Driver of Sustainability*, 71-83. Springer, Cham. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-79051-0_5.
16. Kalenuk, I., & Kuznetsova, N. (2020). Human Capital Development in the Conditions of Creative Economy. *Central Ukrainian Scientific Bulletin. Series: Economic Sciences*, 4(37), 77-85. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4\(37\).77-85](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.4(37).77-85) [in Ukrainian].
17. Tsyrukun, O., Galperina, L., & Filipenko, M. (2018). Creative Human Capital in the Innovation Strategy of Research Universities in the World. *Securities Market of Ukraine*, 3-4, 37-45. Retrieved from <http://securities.usmdi.org/PDF/1190.pdf> [in Ukrainian].
18. Yatsun, O. M. (2014). Creative human capital in the space of the knowledge society: economic aspect. *Social and labor relations: theory and practice*, 2, 55-60. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2014_2_7 [in Ukrainian].
19. Podra, O. (2020). The role of human capital in sustainable economic development providing: state, problems and prospects. *Social & Legal Studios*, 2(8), 144-151. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2020-2-144-151> [in Ukrainian].
20. Krasnostanova, N., & Stoian, R. (2020). The Sustainable Development Goals in the Context of Formation and Development of Human Capital. *Business Inform*, 2, 422-428. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-2-422-428> [in Ukrainian].
21. Sustainable Development Report. (n. d.). *Rankings: The overall performance of all 193 UN Member States*. Retrieved from <https://dashboards.sdgindex.org/rankings>.
22. WIPO. (n. d.). *Economy profile – Ukraine*. Retrieved from <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/ukraine/section/economy-profile>.
23. Lanvin, B., & Monteiro, F. (Eds.). (2023). The Global Talent Competitiveness Index 2023: What a Difference Ten Years Make What to Expect for the Next Decade. *INSEAD*. Retrieved from <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf>.